

Gašper Blažič | Matic Štojs

Slovenski iškarijot sistemsko preganja simbole osamosvojitve!

Pogovarjali smo se z zakoncema Robertom in Martino Albreht iz Logatca, ki sta na poseben način povezana s slovensko osamosvojitvijo in z njeno obrambo. Robert je suverenost Slovenije branil kot policist, Martina pa je sestra Miroslava Moljka, žrtve vojne leta 1991.

V teh dneh praznujemo 25-letnico slovenske državnosti. Kako ocenjujete stanje v naši domovini v primerjavi s pričakovanji pred četrto stoletja?

Martina: Pričakovanja, ki sem jih gojila pred 25 leti, so se delno izpolnila, vendar pa se je vmes nekaj ustavilo. Mislim, da rahlo drsimo v prejšnji sistem. Me je kar malo strah, kako bo v prihodnje. Nedavno sem izkusila, kako je, če po 22 letih izgubiš službo zaradi pohlepa

nekaterih posameznikov. Vzamejo ti vse dostojanstvo in moraš biti res trden, da se prebiješ skozi to. Na vmesnem začasnem delu sem spoznala, kaj pomeni sodobno suženjstvo. Žal se to dogaja tudi v javnih službah. Vidim, da sedaj moji otroci in drugi mladi nimajo več take možnosti za službe, s tem pa je povezano tudi vse drugo

– stanovanje, poroka, naraščaj. Meni se s temi stvarmi ni bilo treba ukvarjati, vse je bilo nekako samo-umevno, sedaj pa ni več tako.

Robert: Izborili smo si samostojnost in demokracijo, za polno svobodo misli, sožitje in spravo pa je bilo narejenega veliko premalo. Žrtve povojnih pobojev še vedno nimajo grobov, malodane

prepovedano je sploh govoriti o tem. Celó v lokalnih medijih vlada cenzura. Pokopati bi jih morali čim bliže domu v opomin vsem prihodnjim rodovom, česa vsega je zmožna totalitarna norost.

Kaj pa odnos do tistih, ki so v osamosvojitvenih procesih največ tvegali?

Martina: Te ljudi nadvse cenim in sem jim globoko hvaležna. Zastavili so vse za to, da smo Slovenci končno dobili to, o čemer so sanjali že naši predniki. Ne morem pa se sprijazniti s tem, da so nekateri pozabili, proti komu so se borili. Dogajanje v zadnjem času, ko se zaslužni osamosvojitelji skušajo celo kriminalizirati, pa postavlja vse na glavo.

Robert: Resnica bo nekega dne prav gotovo našla svojo pot. Ta čas pa slovenski iskarijot sistemsko preganja vse simbole osamosvojitve, seveda ob odobravanju takratnih domačih nasprotnikov. Vse, kar je grajeno na laži, se prej ali slej sesuje v prah.

Katera so po vašem mnenju tista področja, na katerih bi lahko v Sloveniji v zadnjih 25 letih naredili več?

Martina: Slovenci smo zelo priden, vesten in delaven narod. Radi si med seboj pomagamo in smo skromni. Vendar pa so nekatere vrednote kar nekam izgubile. Motijo me tudi žaljive besede, ki jih naši voditelji izrekajo o nas, »malih ljudeh z ulice«. Morali bi se bolj spoštovati, upoštevati mnenja drugih, če so dobra, ne glede na politično opredeljenost. Več bi bilo treba vlagati v podjetništvo, svetovati tistim, ki bi radi šli na to pot, in jim pomagati v njihovi začetni fazi. Medtem ko sem iskala zaposlitev, sem videla nekatere stvari, ki v tem času povečane brezposelnosti niso ravno primerne. Ko sem bila brez službe, s tem povezano tudi brez denarja, bi mi prišel prav vsak mesec dela in plačila. Ker pa so zakoni postavljeni tako, da delodajalec ne sme zaposlovati in odpuščati glede na povečanje ali zmanjšanje obsega dela, se ne upa zaposlovati. Tako smo pravzaprav vsi prizadeti. Več bi morali narediti tudi na področju varnosti in sodstva. Glede tega se ne počutim ravno varno.

Robert: Več bi morali graditi na

obrambi duhovnih vrednot družbe, družine, vere, modrosti in kulture naših prednikov, na spoštovanju bogastva dežele, ki nam je podarjena.

Gospod Albreht, v vojni za Slovenijo ste sodelovali kot policist, bili ste celo v orkestru, ki je na dan razglasitve nastopal na Trgu republike. Kako se spominjate tistega dne? Že nekaj ur kasneje ste morali glasbene instrumente zamenjati za orožje.

Robert: Tako je. Vojska za Slovenijo je bila pravzaprav dokaj zanimiv začetek moje glasbene kariere. Sanjalo se mi ni, da bom nekega dne s svojo trobento v samem žarišču nastajanja naše mlade države. Tistega dne, ko smo stali na Trgu republike in prvič izvajali našo himno, se spominjam, kot bi se zgodilo včeraj. Čudovit trenutek, ko smo na generalki snemali rdeče zvezde s kap in nanje pritrjevali nove slovenske oznake. Poveljevanje poveljnika častne čete Krkoviča je odmevalo po trgu, himna, dviganje slovenske zastave ... Nedaleč stran pa so nebo zlovesče preletavala jugoslovanska bojna letala. Niso kazali znakov, da bi hoteli prestopiti na našo stran ... Nasprotno, napovedovali so nam težke trenutke. Rdeča zvezda na njih pa je postala simbol agresorja, simbol nevarnosti, ki je ogrožala nas, naše družine in našo domovino. Res smo se morali samo nekaj ur po končanem slavlju javiti v službo,

kjer smo takoj dobili avtomatsko orožje in bili nemudoma vključeni v varnostne naloge.

Vendar ste tudi v času vojne delovali kot član policijskega orkestra. Med pogrebom padlega policista so vas presenetila vojaška letala ...

Robert: Poleg varnostnih nalog smo imeli tudi zelo žalostne naloge; sodelovali smo namreč pri pogrebi padlih žrtev vojne. Tako smo tudi na Ponikvi na Štajerskem sodelovali na pogrebu padlega 26-letnega Stanislava Straška. Bilo je ogromno ljudi, ozračje je bilo prepojeno z žalostjo in napetostjo, ko so nad Ponikvo priletela agresorska vojaška letala. Žalni spreved je ravno napolnil cerkev. Sprožen je bil zračni alarm, instrumente smo dobesedno pometali v travo, zgrabili svojo avtomatsko orožje in zavzeli položaje okoli cerkve. K sreči so letala naredila nekaj zavojev in kmalu odletela. Ne vem, kaj bi lahko s svojo lažjo oborožitvijo tedaj storili, vem samo, da smo bili odločeni braniti svoje. Pogreb smo kasneje nadaljevali oboroženi z avtomatskimi puškami čez ramo, pištolami za pasom in z glasbenimi instrumenti v rokah ... Bilo je res grozno.

Za policista Stanislava Straška, ki je padel v Ljubljani, je sprva krožila informacija, naj bi ga bil ustrelil diverzant JLA v času zasedanja skupščine, kasneje se je izkazalo, da je bil to pripadnik TO, ki naj bi imel psihične težave. Morda veste, za kaj je šlo?

Robert: 30. junij 1991 je bil zame eden težjih dni v življenju. Nekaj mlajših godbenikov je bilo skupaj z nekaj specialci določenih v dežurno intervencijsko skupino. Prek radijskih vez smo spremljali dogajanje po Ljubljani. V nekem trenutku so začeli poročati o posamičnem streljanju v Ljubljani. Tudi po radiu so takoj pozvali ljudi, naj ne zapuščajo stanovanj. Po zvezi smo zvedeli za tragično novico, da je bil pri Delavskem domu ustreljen mlad policist Stanislav Strašek. Ustreljen je bil z avtomatsko pištolo iz avtomobila, ki ga je ustavil ... Strašek naj bi bil na sebi sicer imel neprebojni jopič, a ga je imel zaradi vročine odpetega. Poslušali smo tudi, kako so zasledovali napadalca in ga kmalu ustrelili v zasedi pri Smeltu. Presenečenje je bilo popolno, ko so ugotovili, da je bil napadalec oblečen v teritorialca. Tudi zveze so tedaj utihnile. Najprej je bilo vse videti kot diverzantski napad, kasneje se je pokazalo, da je napadalec po Ljubljani uprizoril pravi strelski pohod. Razlog mi ni znan.

Kmalu je tudi naš telefon zazvonil in naš vodja je zaukazal takojšnji premik v vozila, s katerimi smo se nato odpeljali, da bi dodatno zavarovali državne poslopja. Postavili so me pred vhod v predsedniško palačo. Spomnim se, kako so bil specialci polni adrenalina, ko so šli v akcijo, in na drugi strani, kako smo godbeniki imeli glave malo bolj »med rameni«.

Ponoči je prišel nekdo iz palače in mi dejal, da se pričakuje zračni desant specialcev JLA. »Ko jih vidiš, samo streljaj, kajti če pristanejo, bomo vsi nastradali.« Do mene je iz Cankarjevega doma ob steni prišel tudi Jože Smole (Božiček). Vprašal me je, ali se da varno priti peš v Šiško. Rekel sem mu, da bi mu, če bo hodil mirno, brez naglih gibov, to lahko uspelo ... Veliko je bilo nerveze, napetosti, vsak avto, vsako osebo je spremljalo veliko uperjenih pušk ... Malo me je nejeverno pogledal, potem pa se je odločil, da se vrne v Cankarjev dom in tam prespi.

Policijske veterane združuje predvsem Zveza policijskih društev Sever, poimenovana po akciji Sever. Ste včlanjeni v to združenje?

Robert: Dolgo sem bil ponosen član združenja Sever. Globoko pa sem bil razočaran, ko so na proslavah združenja začeli svoj gnev in sovraštvo do vsega krščanskega izliviati govorniki, kot je Pirjevec, pa potem nagrada Ertlu. Po e-mailih so me celo pozvali, naj se udeležim protivladnih demonstracij, ki so potekale po Ljubljani in Sloveniji. Nekoč smo skupaj gradili mir, sedaj naj bi ga rušil? Ne, hvala. Čez noč sem napisal izstopno izjavo in se jim zahvalil za sodelovanje.

Gospa Albrehtova, sodite med svojce žrtev vojne za Slovenijo. Med umrlimi je bil vaš brat Miroslav Moljk. Lahko poveste kaj več o njem?

Martina: Ja. Žal je res tako. Brat je bil star samo 20 let, tretji od petih otrok. Ravno je prišel iz JLA in končal pripravništvo. Izučil se je za zidarja. Ko je dobil poziv, se je od nas poslovil. V temni veži smo ga vsi objeli. Mislim, da smo že takrat nekaj čutili. Rekel mi je: »Ta mala, ne jokaj!« Rojena sva bila v istem letu. V dneh vojne je prišel za kratek čas domov, toliko, da se je preoblekel. Bili so v Ligojni pri Vrhnikih, kot

»kanonfutr« je rekel. Mamici je razlagal, kako dobri so ljudje z njimi, da jim dajo čisto vse, kar potrebujejo.

Nato pa je 12. julija v poznih večernih urah nekdo potrkal na naša vrata. Mami jih je šla odpret. Še sedaj se spomnim tistega njenega krika. Takoj sem vedela, za kaj gre. Poleg mojega brata je izgubil življenje tudi Anton Žakelj, s katerim sva bila zaposlena v istem podjetju. Takrat se je za našo družino začelo trpljenje. Težko je bilo prihajati domov, ker nikoli nisem vedela, kje in kakšno bom našla mamico. Nekaj let je trajalo, da so brata priznali za žrtev vojne, pozneje so ga vpisali na pomnik na Žalah. Po 25 letih še nima dostojnega pomnika na kraju, kjer je izgubil življenje. Letos, mislim, da nam bo uspelo. Sokrajan, ki je bil skupaj z mojim bratom, g. Jože Leskovec vodi in ureja vse potrebno: globoko se mu zahvaljujem za njegovo požrtvovalnost in trud. Pravi čut je pokazalo tudi združenje VSO, ki nam pri tem pomaga. Naletim na osebe, ki pokažejo čut in spoštovanje in prav ti mi vlivajo moč, da vem, da trud ni zaman. Veliko je ljudi, ki bi se jim morala zahvaliti, prav tako tudi svojim bratom in gospe, ki nam je velikodušno dala v uporabo svoje zemljišče za postavitve pomnika.

V zadnjem času ste se svojci nekajkrat javno oglasili zaradi neprimernega odnosa na spominskih slovesnostih

in zaradi napadov na najzaslužnejše osamosvojitelje. Kaj se je dogajalo?

Martina: Res je. V kratkem času smo se svojci izpostavili s pisanjem dveh odprtih pisem. Prvo je bilo povezano z dogodki na Žalah. Svojci smo večkrat opozarjali na to, da ob takih dogodkih ni sprejemljivo, da so tam ljudje s simboli totalitarnega komunističnega sistema, saj so umrli izgubili življenje pod agresorjem, ki jih je uporabljal. Poleg tega pa nas je zmotilo tudi obnašanje in žaljivo govorjenje nekaterih navzočih.

Drugo pismo pa je bilo napisano v povezavi s sojenjem oziroma s poskusom blatenja najzaslužnejših pri osamosvojanju. Ob tem svojci res ne moramo molčati.

Menite, da je za družine žrtev vojne za Slovenijo dobro poskrbljeno?

Martina: Ne. Sami zakoni glede vojnih žrtev in invalidov so se zelo počasi sprejemali, in čeprav so začeli veljati, se niso izvrševali. Nekateri svojci so se leta 2007 obrnili celo na varuha človekovih pravic zaradi neizpolnjevanja zakonov. Kar nekaj jih še vedno nima urejenega statusa, odškodnin itd. Glede na to, da je pravzaprav malo svojcev, so ti zelo zastavljeni glede na privilegije, ki jih imajo borci NOB.

Zaradi birokratsko omejene vojne na »10-dnevno vojno« je bila povzročena tudi zelo velika krivica vsem tistim žrtvam in njihovim svojcem, katerih bližnji je umrl zunaj teh desetih dni zaradi posledic, povezanih z osamosvojanjem. Nekateri še sedaj nimajo urejenega statusa.

Včasih se mi zdi, da Slovenci sploh ne premoremo več čuta za sočloveka oziroma nimamo več pravega odnosa do življenja. Ali je to posledica zanikanja vseh krutih zločinov, izvedenih nad našim narodom, in dolgoletnega življenja v zanikanju le-tega, da še sedaj ne premoremo pietetnega odnosa do umrlih. Na različnih dogodkih, povezanih z osamosvojitvijo, je le v zelo redkih primerih izrečen in počaščen spomin nanje. Veliko pa pove tudi to, da se zaradi mnenj, ki smo jih izrazili v pismih, na nas, svojce, izvajajo pritiski in določene sankcije. X

